

Tacih povestic je v „Krištofa Šmida sto malih pripovedek“ precejšno število: N. pr.: Cvetlice; Črešnje; Hruške; Jablana; Retkev; Velika zelnata glava in dr.

C.

France Malavašič.

Bahlo naj te ruša krije,
Spavaj dragi brat sladko;
Luč nebeška naj ti sije,
Mir in pokoj naj ti bo!

Tako pričinja v „Novicah“ 1863 (l. 42. 43 in po nemški v Triglavu) vže ranjki J. Kosmač o svojem pokojnem prijatelju „življenjepisne črtice“, v katerih našteva tudi spise njegove.

Rodil se je France Malavašič 18. avg. 1818 v Ljubljani, v predmestju Gradišču; hodil le-tu v normalne in latinske šole, v katerih sta se zanj nekoliko bolj zanimala profesorja Fr. Heinrich pa L. Martinak; l. 1839 je osmošolec poslušal o slovenščini prof. Fr. Metelkov nauk, l. 1841—43 v Gradcu pravoslovje; l. 1843 pa ga v Ljubljano izvabijo „Novice“, katerim je bil, kakor same pravijo, domoljubni mož in dobroznani pisatelj od prvega začetka noter do zadnjega dneva neutrudljiv pomočnik. Vstopivši v zdravniško šolo postane ranocelnik ali vráč, in l. 1847 za Metelkom pri deželnem poglavarstvu prelagatelj vladnih postav in ukazov za Kranjsko deželo, kar je ostal do smrti 28. jan. 1863. Na grobu so mu peli čitalniški pevci, in prijatli njegovi so djansko pokazali, da so cenili delavnost rajnega na domačem polji itd. — „Da je bil Malavašič izvrsten pesnik, mi ni treba posebej praviti, piše Kosmač („Novic.“ 1863 str. 347), dovolj je, da ga pesmi pojó, pa le škoda, da jih je precej nenatisnjenih že pred smrtjo nekemu Slovanu, vdova njegova méni, nekemu Hrvatú, posodil, od katerih pa zdaj ni sluha ne duha“.

Vzbujevan v latinskih šolah nekaj po „Krajnski Čbelici“, nekaj po omenjenih učiteljih je jel Malavašič popevati čim dalje tem glasneje v jeziku nemškem in slovenskem — nazivaje se „Milko ali Prostoslav Milko“. Perva znana pesmica njegova nahaja se v „Illyr. Bl.“ 1838 Nr. 17: „An Dr. Prefhérn. Veranlasst durch sein Sonnett im „Illyr. Bl.“ Nr. 14 (An die Slowenen, die in deutscher Sprache dichten)“, kjer spoznava, da so dotlej Slovenci, brez mojstra-pevca, brez pravega vodnika, obračali se drugam, a da odslej hočemo za teboj, za Prešernom, kteremu torej v zadnji kritici navdušeno kliče:

Fleug uns, o Lieblich heimischer Camöne!
Vorán mit liederreichen Adlerschwíngen,
Und folgend wollen wir, gleich Dir, dann singen!

Milko.

L. 1839 poje ondi (Nr. 4) v pesmici „Täuschung“ o tičkih preljubih, o lastovici, in kar pravi v zadnjem odstavku o njej, veljá malo da ne o pesniku samem:

Mit des Fittig's letztem Schlage
Werden deine Jubelsänge
Deine eig'ne Todtenklage;
Denn so dankt die spröde Menge!

L. 1840 zapoje Prostoslav Milko za Prešernom v št. 23 Glosa po geslu: „Kdor pozná otčestvo svoje, — Njega čast in hvalo poje, — Mu dušeče vence vije — Zgol iz cvétlic domačije“ še v Bohoričici, št. 50 pa že v Gajici v dveh sonetih „Slovstvo slovensko 1833 — 1840“ še dokaj černo; l. 1840 — 41 je opisuje v Carniolia III. (Slovenische Literaturzustände währ. des Jahrzehends 1830 — 39. Nr. 54. 55. 71. 72.) nekoliko prijetniše, in še prijetniše v „Jordans Jahrbücher f. slaw. Lit., Kunst u. Wissenschaft 1843. Leipzig. S. 223 — 225“. (Vid. Jezičnik X. Metelko str. 53. 54 l. 1872.)

L. 1841 je v „Illyr. Bl.“ Nr. 9. sicer brez gotovega znaka brati „Krajnska Sava“ (Nak — noč' mo jih imeti — Per Krajnski prosti Sav', — Katiro č'jo požreti — Ti lakomni žerjav' itd.), Nr. 23. pa z navadnim podpisom „Sava in Slovénka“ (Kje zvirá bistra Sava, — Tak čista ko srebró, — Kreposti mati zdrava, — Ki umno da glavo?), in odgovarja, da na Kranjskem, izpod silnega Triglava, v Slovencev domačiji, kjer deklica iz cvetlic ob vodi splete si venca dva, prvega ljubemu, drugega cvetečega pa spusti po reki: „In vencu temu pravi: — Obvaruj zdaj te Bog! — Pozdravljaj mi ob Savi — Vse brate krog in krog!“ (cf. Ledinski, Vilhar).

L. 1842 poklonil je Malavašič čestitko nemško in slovensko v Carniolia V. „Za visoki god Nj. c. kr. visokósti, prejasniga gosпода nadvojvode Joana, 24. Rožicvéta 1842“. — L. 1843 prinesel je „Illyr. Bl.“ Nr. 20 poleg Fr. Halma njegovo „Ljubezin“ (Sercé, jez tebe prašam: — Ljubezin je kogá? — „Dve duši ena misel, — Sercé enó za dva“ itd.), in l. 1845 Nr. 43 pesmico „Perstan“ (Perstan dal sim narediti, — Rekel sim zlatarji: — Perstan mi zvariti moraš, — To de lep bo varji itd.), ktero je ondi ponemčil prijatelj mu L. Kordesch.

Kedar pa Slovincem prikažejo se „Novice“, oglasi se v njih Malavašič koj l. 1843 št. 2 pesnik: „Kako se pride iz vajšnic na slamo“ (poleg nemškiga prestavil Malavašič); št. 7: „Oče naš za odvernenje martranja živál“ (poleg nemšk. po Salomon. pregov. 12, 10: Pravični se tudi živine svoje usmili, pa sercé hudobniga je neusmileno); št. 14: „Nar lepši imena“; in št. 26: „Slovó od leta 1843“. V izgled bodi:

Nar lepši imena.

Kdo méni zmed vas li povedati vé
 Nar lepši, nar slajši imena,
 Ki v ustih narodov vse zemlje živé,
 Ko solnce na neb' brez preména?

Nar pervo, nar slajši in nar bolj svetó,
 Pred katerim vse druge moléjjo,
 Imé je Bogá v vsih vekih enó,
 Vse serca naj njemu gorijo!

Za tém pa nar lepši imé se glasi,
 K' ga déte nar pervo imenuje:
 Očeta in mater'! — Peklensko 'ma kri,
 Kdor tega se imena sramuje.

In tretje, ki serce tak' sladko spodžge,
 Je drago ime domačije,
 Za ktero sin pravi junaško umerje,
 Kri svojo rad za-njo prelije.

In kolikor še je na zemlji imen,
 Za tebe sladko ni nobeno,
 Če serce imenov teh tvoje ne cén',
 In bode naj tudi le eno!

Kakor sklenil prvi, tako je s pesmico pričel drugi tečaj Malavašič v „Novic.“ 1844 l. 1: „Kmetijske in rokodelske „Novice“ vsim svojim prijatlam in podpornikam za novo leto“. — V št. 25 opeva poleg nemšk.: „Oče na smertni postelji“ (Kmet zlo bolan u hiš' leži — In sinam svojim govori: — „V vinogradu je zakopán — Zaklad prelep, ki vam bo dán, — Kopajte le in išitè!“ itd.) — In v št. 39 priporoča tudi poleg nemškega rojakom svojim:

Bodite, kakor čbéle!

Kadar čbela gré cvetlice
 Obiskavat, med popívat,
 Pridno vezat na nožice
 Si onožje, slasti vživat;
 Mislím: Človek! ljubi délo
 In posnemaj pridno čbélo!

Kadar čbela satje dela
 Iz voská čisté lepóte,
 Kakor de bi stvarit' imela
 Serca iz sladké belóte;
 Mislím: Človek! serce vari,
 De se v grehu ne opári!

Kadar čbela v panj priléze,
 Se koj med sestrice spravi
 Brez skoposti, serdi, jeze,
 U ljubezni serčni, pravi;
 Mislím: Tam je sreča prava,
 Kjer edínost je in sprava!

Kadar čbela pričakuje,
 De veselje raja vžije,
 Mater skerbno pogleduje
 In jo z krilci milo krije;
 Mislím: Tak', otróc'! bodite,
 Starše svoje vsi ljubite!

Kadar čbela, jeze polna,
 Z želam ojstrim preskerbljena,
 Vid' nevarnost, v boj gre voljna,
 De kraljica ni zgubljena;
 Mislím: Glejte, tako varja
 Prav' rojak dom in cesarja!

Kadar čbela vsako delo
 Tak' umetno, modro déla;
 Al' bi serce se ne vnelo,
 Al' bi duša ne zapela:
 Stvarnik, Ti si poln modrósti,
 V majhnim, kakor v velikósti!